

SVENSK

GOLF

*Han sätter
Sveriges
minsta kommun
på golfkartan*

10/90

MOT ALLA ODDS

I den norrländska glesbygden växer en golfbana fram - Bjurholms GK. Läs den märkliga historien om hur Henrik Helmersson med hjälp av eldsjälar som Torsten Berg skapat en bana i ett område helt utan golftradition.

TEXT: JÖRGEN OHLSON

FOTO: JOHAN GUNSEUS
VÄSTEBOTTENS-KURIREN

□ När Henrik Helmersson för några år sedan slogs av den långtifrån självklara tanken att Bjurholm var i trängande behov av en golfbana fanns det två (2) människor i kommunen som hade praktisk erfarenhet av golfspel.

Den ene var Henrik själv, som lärt sig spela under studietiden i Uppsala och som lyckats ta sig ner till handicap 14. Henrik, som slår hiskeligt långt när han väl träffar bollen, är 45 år och det är om denne företagssamme man det här reportaget till stor del kommer att handla.

Den andre var Fritjof Strandberg, pensionär. Han har en son i Malmö och det är i Hylliekrokens GK Fritjof varit medlem sedan 1986 och vid sina skånebesök spelat på handicap 36. Med tanke på att Fritjof hade uppemot 140 mil till sin hemmaklubb, enkel resa, applåderade han livligt Henrik Helmerssons vilda idéer om en bana på hemmaplan. Fritjof Strandberg har också en viktig roll i den osannolika historien om Bjurholms Golfklubbs tillkomst.

Möjligen fanns det ytterligare ett fåtal människor i byn som hade en aning om att golfspelet utövades med klubba och boll men vi vågar påstå att golf i Bjurholm för tre år sedan hade ungefär samma status som längdskidåkning i Nairobi.

Sedan dess har allt som egentligen inte kunde hända hänt rasande snabbt och ingenting är längre sig likt i lilla Bjurholm. På Vårdshuset Bävern (byns näringsställe) såväl som i stugor, skola, kommunalhus och affärer kretsar diskussionerna allt oftare kring golfen. På de bedårande vackra kullarna ute vid Mariebäck har denna höst sommarsådden spirat och med sin ljusa grönska ytterligare förskönat landskapet på Oreälvens sluttning. Och i augusti 1991 ska niohålsbanan, skapad med kärlek och stor omsorg av Peter Nordwall, invigas.

Tänka sig.

PROBLEMKOMMUN

Bjurholm, 60 kilometer från Umeå längs väg 92, är med sina 2.986 innevånare Sveri-

"Golf i Bjurholm hade samma status som längdskidåkning i Nairobi".

ges minsta kommun. "Det är det enda vi kan skryta med", brukade byborna säga innan golfbanebygget kom igång.

Cirka hälften av kommunens befolkning bebor centralorten Bjurholm, där Svenska Elopak AB (mjölkförpackningar) näst kommunen själv är största arbetsgivaren. Där finns också ett par snickerier och verkstadsindustrier mendengamlajord- och skogsbruksbygden med anor från 1500-talet har uppenbara avfolkningsproblem.

Den andra halvan av befolkningen är utspridd i småbyar som Bredträsk, Karlsbäck, Agnas, Sunnanå, Balsjö, Mjösjöby och Näsland. Inom kommungränsen finns även byar modell ännu mindre och en av dessa är Mariebäck, fyra kilometer från kyrkan och kommuncentrum. Det är där golfbanan anlagts, vilket möjligen bidragit till att Mariebäcks bebyggelse har ökat med tjugofem procent det senaste året. Åtta hus har blivit tio.

Några kilometer norrut, från golfbanan sett, ligger Näsland och det är i denna by förutan lanthandel och andra inköpsställen hela historien börjar. Här föddes nämligen Henrik Helmersson som den yngste av fyra jordbrukarsöner och här lekte han varje sommar med två stockholmsbröder, som tillbringade sina ferier hos morföräldrarna, bosatta i granngården till Helmerssons.

Vi kan kalla bröderna Leif och Håkan Ekstig, för det är precis vad de heter. De har också bidragit till Bjurholmsbanans tillkomst, vilket vi ska återkomma till.

Henrik Helmersson gick sju år i folkskola innan han som den genuina naturmänniska han är började jobba i skogen. Samtidigt utbildade han sig till hovslagare och han anlätades flitigt när hästarna i Näsland och grannbyarna skulle skos. Jakt och fiske var det stora fritidsintresset och om Henrik någon gång råkade läsa tidningens sportsidor, inte var det golf han sökte efter.

"DJUR KAND"

Vid 24 års ålder bodde Henrik fortfarande hemma och folk i Bjurholm började undra vad det skulle bli av yngste Helmerssonspojken. Det var då Henrik plötsligt och utan förvarning ändrade kurs. Han började studera som en besatt, flyttade till Uppsala där han 1979 blev färdig jurist eller "djur kand" som bröderna Ekstig brukar säga.

Henrik jobbade med familjerätt i Skellefteå och Umeå under en tioårsperiod, men efter få-

derns död flyttade han 1986 hem till Näsland för att bosätta sig i fädernegården.

Under några år pendlade han till juristjobbet i Umeå, sedan januari i år är han chef för Föreningsbankens kontor i Bjurholm. Men lita på att han fortfarande kan sko en häst, hära alla skogens fåglar och med lätthet avläsa de spår djuren lämnar efter sig på och utanför Bjurholms golfbana.

"BYGG EN BANAN!"

Henrik Helmersson och bröderna Ekstig har värdat sin djupa vänskap upp i vuxen ålder och i mitten av 70-talet började alla tre var och en på sitt håll spela golf. Därmed föddes också Näslands-mästerskapet, ett årligt evenemang med hög status mellan tre glada golfspelare av skiftande kvalitet.

Det var i samband med detta mästerskap, i juli 1987, som Leif och Håkan Ekstig började peppa Helmersson:

"Du måste bygga en golfbana

i Bjurholm, Henkan, så vi slipper fara runt hela Sverige och spela vårt viktiga mästerskap. Mark finns ju hur mycket som helst!"

Henrik hade på egen hand snuddat vid den originella tanken och redan året före varit i kontakt med de markägare han visste skulle beröras av en framtida golfbana.

Det var från början fem markägare, alla positiva till att arrendera ut den mark som till 90 procent utgjordes av nedlagd åkerjord. "Sätt du igång och bygg golfbana, så jag slipper se hur det växer igen", var en kommentar Henrik fick.

En sjätte markägare, som inte berördes av ursprungsplanerna, fick höra rykten om golfbanan och hörde självmant av sig till Henrik: "Kan du inte bygga nåt hål på mina ägor, så jag också får vara med?"

Med mark var det alltså inget problem. När nu Henrik fick stöd och uppmuntran av dessa golfkunniga bröder - Håkan är

låghandicappare och mycket aktiv i Eskilstuna GK, Leif golfskribent på Svenska Dagbladet - började idéerna ta konkreta former.

Tillsammans gav sig de tre vännerna ut och stegade i naturen, ritade golvhål i fantasin och på papper. Var den framtida golfbanan skulle byggas visste de nämligen exakt och där byggdes den.

"JAG HAR EN IDÉ..."

Drömmen om en golfbana var inte längre helt verklighetsfrämmande och nu började det hända saker slag i slag:

Januari 1988: En Landsbygd 90-träff, på kampanjtemat "Hela Sverige ska leva", ordnades i Näsland inför ett 15-tal personer.

- Det var en dyster trend på 80-talet, det handlade om pessimism och uppgivenhet, minns Henrik Helmersson.

- Men på detta möte vågade jag för första gången offentligt framföra mina planer. Jag inledde försiktigt..."jag har en galen idé..." och förklarade att om det ska hända nåt i den här bygden får vi bygga en golfbana. Då kan vi få naturvård, friskvård och turism i ett enda paket.

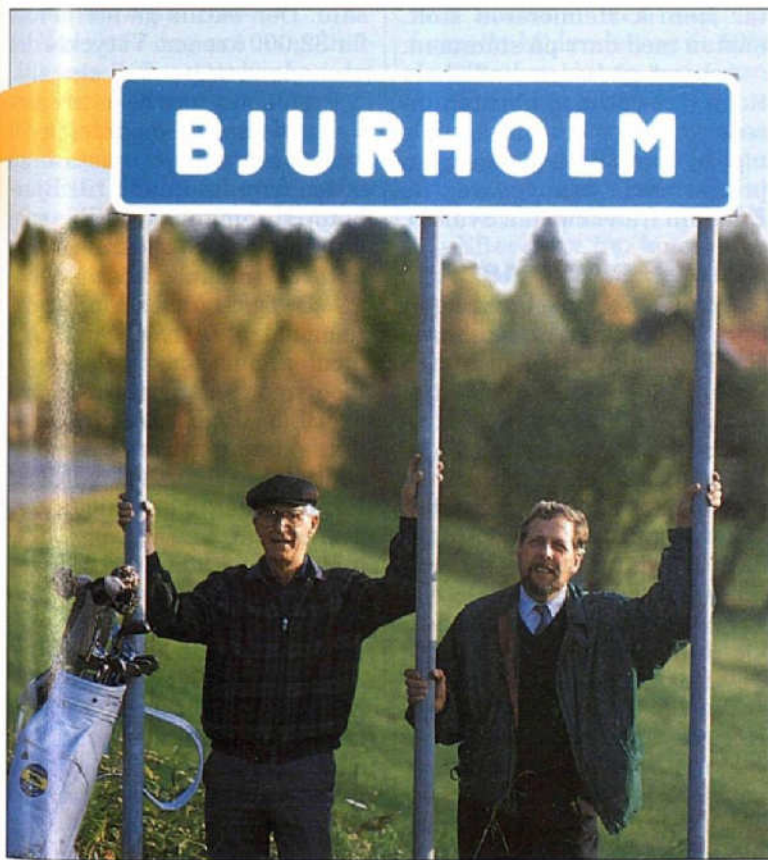
Henrik fick till sin stora glädje mötesdeltagarna med sig. Nu gällde det att smida.

Mars 1988: En första kontakt med Svenska Golf förbundet togs. Nya positiva reaktioner.

14 april 1988: Henrik Helmersson kallade till informationsmöte på Vårdshuset Bävern. Han spikade egenhändigt upp affischer i hela kommunen, till Vännäs i öster och Nordmaling i söder, och satte dessutom in annons i Västerbottens-Kuriren.

Ett 90-tal nyfikna hörsammade kallelsen, och sedan Henrik med inlevelse förklarade vilket fantastiskt spel golf är, och vad en golfbana skulle betyda för bygden, anmälde sig på stående fot 72 personer som medlemmar. En interimstyrelse bildades, med Henrik som självskriven ordförande.

- Det var härligt att se hur folket levde upp när det plöts-

BJURHOLM i norra Ångermanland är med sina 2.986 innevånare Sveriges minsta kommun. Henrik Helmersson, Torsten Berg m fl har nu placerat den kommunen på Golf-Sveriges karta. Nästa år är 9-håiaren spelklar.

FOTO: JOHAN GUNSEUS

ligt började hända något i kommunen, berättar Henrik.

29 maj 1988: Övertalad av i första hand Leif Ekstig besökte Svenska Golfförbundets dåvarande bankkonsulent Rolf Löwgren området i samband med en norrlandsresa.

- Det här är ju enastående. Här borde ni höja ribban och satsa på en riktigt bra bana, som folk gärna åker några mil extra för att spela, menade Löwgren och vidtalade i positiva ordalag banarkitekten Peter Nordwall (som Henrik Helmersson redan tidigare varit i kontakt med).

ALLA HJÄPTE TILL

I samma veva byggdes en drivingsrange, och det var nu om någonsin det bevisades vilka ideella krafter Bjurholm-borna besitter. Alla ville hjälpa till med maskiner, snickerier, gräsklippning, bullbak, jordgubbsförsäljning, sandleveranser, bollplockning... allt. Och alla pengar försäljningen gav gick givetvis till klubben.

Håkan Ekstig köpte övningsbollar för 6.000 kronor ur egen ficka, hyrde utslagsmattor, klubbor och annan utrustning av Eskilstuna Golfklubb och körde under pingsten upp rubbet med bil och släpkärra. En resa på 160 mil.

Till sommaren återvände yngste Ekstig-brodern till Bjurholm. Där stod han - självklart utan ersättning - under hela sin semester på övningsfältet och lärde entusiastiska Bjurholms-bor att greppa en golfklubba och sikta mot det mäktiga Balberget, 487 meter högt och någon mil bort fågelvägen.

Och folk av alla, säger **alla**, kategorier vallfärdade till övningsfältet vid väg 353 för att få prova på detta underliga spel och för att umgås. Det rådde golffeber i Bjurholm!

Hela det stora, märkliga projektet hade nu satts i ordentlig rullning och Henrik Helmersson hade vid det här laget fått upp ångan ordentligt. Trots att han stod mitt i sina egna bröllopsbestyr skötte han hela den väldiga golffruljansgen. Han var allt från traktorförare ute på övningsfältet till instruktör, PR-

"Folket levde upp när det plötsligt började hända något i kommunen".

man, ekonom och i egenskap av ordförande kontaktman gentemot, Golf förbund och övriga myndigheter.

Och medlemsantalet ökade för varje dag.

I juni 1988, på sommarens hetaste dag, besökte Peter Nordwall för första gången området och blev lyrisk vid anblicken:

- Oh, så vackert. Här har Vår Herre redan lagt ut en golfbana allt vi behöver göra är att putsa till lite där han slarvat.

I april 1989, vid klubbens första årsmöte, antogs SGF:s stadgar och det formella bildandet av klubben skedde.

- Och den 12 juli 1989 invaldes vi i Svenska Golf förbundet som klubb nummer 251, berättar Henrik Helmersson stolt, nästan med darr på stämman.

Arbetet på banan hade hela tiden fortlöpt med obruten intensitet, dels på ideell väg, dels med hjälp av köpta tjänster från professionell banbyggare (Bo Engdahl från skånska Svalöv).

VILKA "FRIHERRARI!"

Apropå det ideella arbetet finns det två herrar som torde slå alla tänkbara rekord i den vägen. Den ene är Fritjof Strandberg (han i Hylliekroken), den andre Torsten Berg. Båda dessa krutgubbar är pensionärer, födda i december 1923, och från juli 1989 till dags dato (med undantag av vintern) har de punktligt jobbat varje vardag på banan från klockan 7.00 till 16.00. Ideellt!

- De får respengar, det är allt de har krävt, säger Henrik Helmersson.

Fritjof och Torsten - som brukar kallas "friherrarna" - har aldrig tillfrågats om de vill hjälpa till.

- De har inte ens erbjudit sig. De har bara funnits där och jag vågar knappt tänka på hur mycket deras arbete är värt

i rena pengar, säger Henrik.

Torsten Berg har, berättar han, burit på en hemlig kärlek till golfspelet sedan 30 år tillbaka och var inte svår att entusiasmera vid informationsmötet på Bävren. Idag nöjer sig inte Torsten med att slå på rangen, han har för vinterbruk satt upp ett nät hemma i källaren. Och ska vi tro ryktet har han även installerat ett räkneverk, som inte bara registrerar alla slag - det lär även kunna skilja de bra slagen från de "icke godkända".

Mycket tack vare dessa 67-åringars och Gustav Alfreds-sons och många andra idealisters enorma insats var banan färdig för sådd i augusti 1990. Nästa år är den spelklar.

LÅNG KLUBBHUSRESA

Klubbhus då? Jodå, det inhandlades i somras och har sin egen historia. Henrik berättar:

- Fritjof Strandberg fick se en annons, där en kontorsbarack uppe i Slagnäs, mellan Sorsele och Arvidsjaur, var till salu. Den skulle gå att få loss för 32.000 kronor. Vi tyckte det verkade vettigt, så vi slog till.

Problemet var bara att förflytta dessa 12 moduler å 20 kvadratmeter de nästan 30 milen från Lappland till Bjurholm. Hur många frivilliga som än anmälde sig var denna transport förenad med kostnader.

- Det gick åt sex långtraddare, men trots att det var klubbmedlemmar som ställde upp med sina timmerbilar och körde till självkostnadspris blev faktiskt transporten dyrare än själva klubbhuset, berättar Henrik. Men för totalt 66.000 kronor har vi fått ett ändamålsenligt klubbhus, som ska inredas i vår. Det är billigt och dessutom hade vi riktigt roligt när vi hämtade kåken.

På en punkt var styrelsen för Bjurholms Golfklubb kristallklar redan från början - detta skulle bli en klubb för traktens folk och inte någon så kallad brevlådeklubb.

Henrik berättar:

- Vi har satt ett tak på 800 medlemmar, och delat in dessa i tre kategorier: 450 medlemskap är reserverade för männi-

skor från Bjurholm med grannkommuner, lokalbefolkningen.

- 250 platser är öppna för ortsbor i förskingringen, som margästerna. Halva Bjurholm har emigrerat till Stockholm de senaste decennierna - självklart ska de få möjlighet att spela golf här.

- Och så har vi 100 platser öppna för vem som helst. Utbölningarna, som Henrik säger.

När Svensk Golf besökte Bjurholm i slutet av september hade klubben 620 medlemmar. Av dessa tillhörde 380 den första kategorin, 160 den andra och 80 den tredje. Det finns alltså platser kvar i Bjurholms GK.

Henrik Helmersson har också räknat ut hur många procent av kommuninnevanarna som blivit golfare. 217 av medlemmarna är mantalsskrivna i Bjurholms kommun. Av en totalbefolkning på 2.986 blir det 7,27 procent. Sannolikt betyder det att Bjurholm är landets golfötaste kommun.

KOMMUNAL HJÄLP

När det i dag pratas golfbanebygge i Sverige brukar det heta att det inte går att bygga en vettig 18-hålsanläggning under tio miljoner kronor och att man bör räkna med halva den summan för nio hål. Det krävs på de flesta håll betydande kapitalinsatser - icke sällan i form av aktieköp - av medlemmarna och dessutom höga årsavgifter för att det ska vara möjligt att gå runt ekonomiskt.

Bjurholms GK står i bjärt kontrast till det kommersialiserade golf-Sverige. Visserligen har klubben bara en niohålsanläggning, och ännu har inte alla fakturor ramlat ner i Henrik Helmerssons brevlåda - men Henrik kan i alla fall konstatera att totalkostnaden för banan inte kommer att överstiga 2,5 miljoner kronor. Och då är det inte någon liten enkel bana med mattutslag det handlar om. Här finns - och det är ovanligt i den här delen av landet - fyra grästee-ytor till varje hål, automatbevattnade liksom greenema, och varje hål kommer att bli dramatiska upplevelser för hög- och låghandicapare.

Fråga Peter Nordwall.

Medlemmarna betalar i årsavgift 750 kronor, kapitalinsatsen är noll. Några höjningar är för dagen inte aktuella.

- I det sammanhanget måste vi tacka vår kommun, som verkligen ställt upp på ett fint sätt, säger Henrik Helmersson. När vi i samband med klubbens formella bildande i april 1989 ansökte om bidrag hade kommunen redan hösten 1988, när de visste vad som var på gång, reserverat en miljon kronor för att ha till hands när vi kom med vår ansökan.

- Efter detta har kommunen dessutom gått i borgen för ett lån på en miljon kronor. Och så har vi fått statligt glesbyggsmedel på sammanlagt 350.000 kronor, berättar Henrik.

Henrik inser att det finns uppenbara fördelar med att verka i en liten kommun.

— Det blir inte så byråkratiskt, säger han med ett leende.

"MEDVIND HELA VÄGEN"

Även om hemmansägaren, familjefadern, skogsarbetaren, jägaren, fiskaren, hovslagaren, juristen, bankdirektören, levnadskonstnären, golfklubsordföranden och 14-handicaparen Henrik Helmersson rimligtvis borde ha det värsta jobbet bakom sig händer det fortfarande alltför ofta att han måste dra ur telefonjacket när han är hemma för att kunna få i sig lite mat.

Men han är lugn, klok och

balanserad och det faktum att han aldrig hetsar upp sig har bidragit till att han lyckats ro detta, som många trodde omöjliga, projekt i hamn.

- All positivism jag mött överallt, under hela resans gång, har gett styrka, säger Henrik. Det gäller kommunen, Svenska Golfbundet, markägare och inte minst alla härliga människor här i Bjurholm, som ställt upp på ett sätt som jag aldrig kunnat drömma om.

- Och så får vi inte glömma Håkan och Leif Ekstig. Utan deras stöd hade jag nog aldrig vågat ge mig in på det här.

- Jag har haft medvind hela vägen. Det är därför vi idag har en golfbana i Bjurholm.

Henrik Helmersson har med sin galna entusiasm visat att det går att vända aldrig så dystra trender och ur något slentrianmässigt negativt ta fram stora positiva sjok. Tack vare golfbanan har hela Bjurholm levt upp och framtidstron har återvänt.

På frågan om det finns mark för utbyggnad till 18 hål skratrar Henrik.

- Ja, det finns nog mark för 180 hål om det skulle behövas - minst.

Men det är ingenting Henrik Helmersson orkar tänka på just nu. Nu väntar han och hans kompisar på sommaren, då de får slå de första slagen på en av de vackraste, och garanterat märkligaste, golfanläggningar som skapats i vårt land. •

Tio man på plats i Slagnäs för att hämta hem det som i vår ska bli klubbhuset på Bjurholms GK.

FOTO: HENRIK HELMERSSON

*NÄSTA SIDA:
Så tänker
Peter
Nordwall.*

Peter Nordwall:

VÄSTERBOTTENS GLENEAGLES!

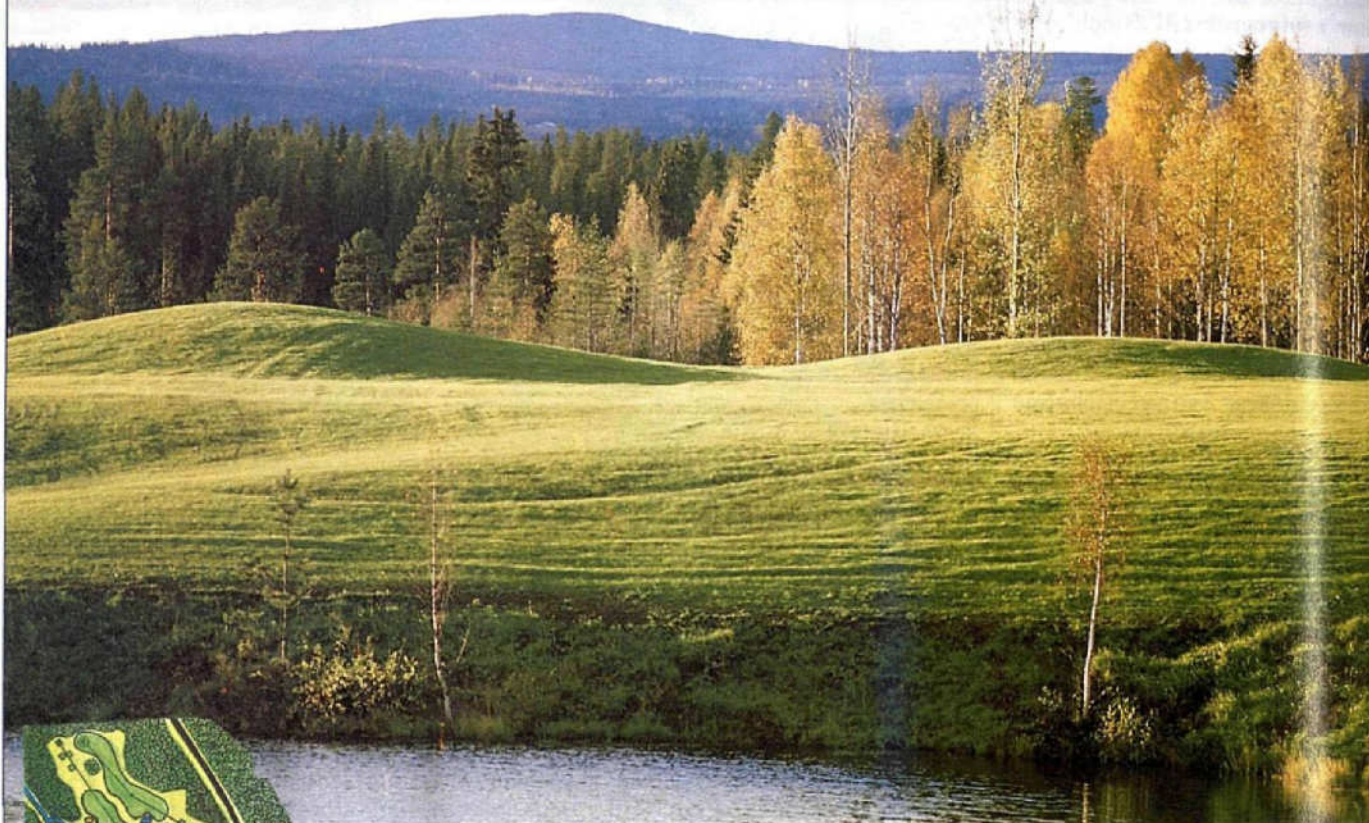

FOTO: JOHAN GUNSEUS

□ Bjurholms golfbana är ritad av Peter Nordwall (bilden), i golfkretsar välkänd stockholmare och banarkitekt på heltid sedan 1988. Han betraktar detta niohålsbygge i den norrländska glesbygden som ett av de roligaste och mest spännande projekt han varit inkopplad på.

- I Bjurholm har jag i högsta grad fått utlopp för min strävan att skapa spännande golf-förutsättningar i kombination

med fantastiska naturupplevelser, säger Nordwall.

- Och jag gläds verkligen med de underbara människor jag haft förmånen att jobba ihop med på orten. Bjurholmsborna har faktiskt fått en niohåls mästerskapsbana mitt ute i urskogen till en mycket låg kostnad, mycket tack vare den otroliga entusiasm och idealism som finns bland människorna.

När Peter åtog sig uppdraget var han på det klara med att han ville bygga en "riktig" bana med en framtid, en anläggning att vara stolt över om 25-30 år.

- Det kostar inte så mycket mer än att kortsiktigt skapa ett hafsvverk, där det bara gäller att knuffa en boll på en gräsmatta, säger Peter Nordwall.

- Golfarna ska bli varse att det är värt att åka sex mil från E 4:an för att få spela Bjurholm, som med sin rymd - jag har inte behövt snåla med marken - och sin harmoniska naturupplevelse har alla förutsättningar att bli någonting utöver det vanliga.

Vad Peter alltid kommer att minnas från Bjurholm är lokalbefolkningens övertygelse om att ingenting är omöjligt. Om Bosse Engdahl från Svälöv, den professionelle banbyggaren som jobbat med Bjurholms-banan, på morgonen antydde att "nu skulle vi kanske behöva harva..." då gick djungeltelegrafan.

- Efter lunch var sex bönder ute med sina traktorer och harvade, ler Peter.

- Sådana var dom, där uppe "då ordnar vi väl det då", var ett uttryck jag hörde dagligen.

Peter Nordwall har redan klart för sig var han vill starta den framtida utbyggnaden av "Västerbottens Gleneagles". Det handlar om ett minst lika attraktivt, och vackert, område.

Och när det finns 18 hål i Bjurholm, då om vi förstätt Nordwall rätt är det bara den internationella flygplatsen som fattas.

Det får väl bli nästa byggnadsprojekt för eldsjelen Henrik Helmersson. ■